

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

19 juni 2002

WETSVOORSTEL

**tot wijziging van de kieswetgeving,
wat betreft de vermelding van politieke
partijen boven de kandidatenlijsten op de
stembiljetten bij de verkiezingen van de
federale Wetgevende Kamers, de Vlaamse
Raad, de Waalse Gewestraad, de Brusselse
Hoofdstedelijke Raad en de Raad van de
Duitstalige Gemeenschap**

AMENDEMENTEN

voorgesteld na de indiening van het verslag

Nr. 31 VAN DE HEER **LANGENDRIES c.s.**

Art. 2bis(nieuw)

Een artikel 2bis invoegen, luidend als volgt:

«Art. 2bis.— Artikel 116, § 4, derde lid, van het-
zelfde Wetboek wordt vervangen als volgt:

«De vermelding van een of meer letterwoorden, in
voorkomend geval met inbegrip van het bijkomend ele-
ment bedoeld in artikel 21, § 2, derde lid, van de wet
van 23 maart 1989 betreffende de verkiezingen van het
Europees Parlement, waarvan gebruik is gemaakt door
een politieke formatie die vertegenwoordigd is in een of

Voorgaande documenten :

Doc 50 **1647/ (2001/2002) :**

001 : Wetsvoorstel van de heren Leterme, Bacquelaine en Coveliers,
de dames Brepoels en Milquet en de heren Tavernier en Van der
Maelen.

002 tot 005 : Amendementen.

006 : Verslag.

007 : Tekst aangenomen door de commissie.

008 : Amendementen.

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

19 juin 2002

PROPOSITION DE LOI

**modifiant les lois électorales
en ce qui concerne l'indication des partis
politiques au-dessus des listes de candidats
sur les bulletins de vote pour les élections
des Chambres législatives fédérales,
du Conseil flamand, du Conseil régional
wallon, du Conseil de la Région
de Bruxelles-Capitale et du
Conseil de la Communauté germanophone**

AMENDEMENTS

présentés après le dépôt du rapport

N° 31 DE M. **LANGENDRIES ET CONSORTS**

Art. 2bis (nouveau)

Insérer un article 2bis rédigé comme suit :

«Art. 2bis. — L'article 116, § 4, alinéa 3 du même
code est remplacé par ce qui suit :

«La mention d'un sigle ou de plusieurs sigles, le
cas échéant en ce compris l'élément complémentaire
visé à l'article 21, § 2, alinéa 3, de la loi du 23 mars
1989 relative à l'élection du Parlement européen, soit
qui a été utilisé par une formation politique représen-
tée dans l'une ou l'autre Chambre, soit qui a fait l'objet

Documents précédents :

Doc 50 **1647/ (2001/2002) :**

001 : Proposition de loi de MM. Leterme, Bacquelaine et Coveliers,
Mmes Brepoels et Milquet et MM. Tavernier et Van der Maelen.

002 à 005 : Amendements.

006 : Rapport.

007 : Texte adopté par la commission.

008 : Amendements.

andere wetgevende vergadering, of die beschermd waren bij een vroegere verkiezing voor de vernieuwing van de wetgevende Kamers, van het Europees Parlement of van de gewest — of gemeenschapsraden of nog die, — gelet op een aantal specifieke omstandigheden en inzonderheid op een aantal gemeenschappelijke, in het letterwoord voorkomende letters, op de verhouding waarin het aantal gemeenschappelijke letters staat tot het totale aantal letters, op de (onder meer qua kleur) sterk gelijkende logo's, op de erg gelijklopende programma's van die formaties of gelet op de eventuele gemeenschappelijke oorsprong ervan — tot verwarring dreigt te leiden met een door een van die formaties gebruikt letterwoord, wordt, op gemotiveerd verzoek van die formatie door het ministerie van Binnenlandse Zaken, verboden. De lijst van de letterwoorden waarvan het gebruik verboden is, wordt de zestigste dag voor de verkiezing, zo die op het einde van de regeerperiode plaatsvindt, of op de achtendertigste dag vóór een vervroegde verkiezing in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt.»».

VERANTWOORDING

Dankzij de wet van 5 juli 1976 werd het mogelijk op de stembiljetten de letterwoorden van de politieke partijen naast de lijstnummers te vermelden om het de kiezer bij de stemming makkelijker te maken en om te voorkomen dat – zoals indertijd werd gesteld – tonnen foldertjes en allerlei affiches moeten worden verspreid om bij de kiezer toch maar ingeprent te krijgen welk bij loting gekozen nummer bij welke partij hoort. De stellers van de wet voegden daaraan toe dat dit vooral verantwoord is in een land waarin analfabetisme zo goed als verdwenen is en waar – bijna - iedereen *de facto* stemt voor een partij waarvan het programma zijn goedkeuring of zijn voorkeur wegdraagt.

Zodra hij die keuze had gemaakt, achtte de wetgever het absoluut noodzakelijk de letterwoorden van de in het parlement vertegenwoordigde partijen te beschermen, omdat de vermelding, op het stembiljet, van het letterwoord, een gevaarlijk risico deed ontstaan op een oneigenlijk gebruik, door andere partijen, van de letterwoorden van de in het parlement vertegenwoordigde partijen met de bedoeling verwarring te zaaien of erop te speculeren dat de kiezers zich zouden vergissen.

De door de wet van 5 juli 1974 ingestelde regeling inzake de bescherming evolueerde naar de thans vigerende regeling waarbij de in een of andere wetgevende vergadering vertegenwoordigde formaties het gebruik van bij de verkiezing gebezigde letterwoorden alleen kunnen doen verbieden zo ze van die letterwoorden bij een vorige verkiezing gebruik hebben gemaakt.

Gelet op het almaar groeiende belang die namen en letterwoorden van de partijen krijgen op het vlak van de politieke communicatie en op de noodzaak te voorkomen dat sommigen verwarring willen zaaien bij de kiezer en erop rekenen dat de kiezer zich wel zal vergissen, wordt voorgesteld de bescherming die thans wordt toegekend aan de letterwoorden van de in een of andere wetgevende vergadering vertegenwoordigde

d'une protection lors d'une élection antérieure pour le renouvellement des Chambres législatives, du Parlement européen ou des conseils communautaires et régionaux, soit qui risque de créer une confusion avec le sigle utilisé par l'une de ces formations compte tenu des circonstances de l'espèce et notamment du nombre de lettres communes entre les sigles, du rapport entre le nombre de lettres et le nombre de lettres communes, de la proximité des logos, de leur couleur, de leurs programmes et de leur éventuelle origine commune, est interdite par le ministre de l'Intérieur sur demande motivée de cette formation. La liste des sigles dont l'usage est prohibé est publiée au Moniteur belge le soixantième jour avant l'élection si celle-ci a lieu au terme de la législature et le trente-huitième jour avant l'élection si celle-ci est anticipée.»».

JUSTIFICATION

La loi du 5 juillet 1976 a permis la mention sur les bulletins de vote des sigles des partis politiques à côté de la mention du numéro des listes afin de faciliter le vote des électeurs et d'éviter de devoir «répandre des tonnes de papillons et affiches de toutes sortes pour associer, dans l'esprit de l'électeur, le parti au numéro sorti par tirage au sort». Les auteurs de la loi ajoutaient que «ceci se justifie surtout dans un pays où les illettrés ont pratiquement disparu et où chacun – ou presque – vote en fait pour un parti dont il approuve ou préfère le programme».

Une fois opéré ce choix, le législateur a jugé indispensable d'établir une «protection des sigles des partis représentés au Parlement» car «la mention du sigle de la liste sur le bulletin de vote laissait apparaître un risque dangereux d'utilisation abusive des sigles des partis politiques représentés au Parlement par d'autres candidats dont le but serait soit de créer la confusion soit de spéculer sur l'erreur des électeurs».

Le système de protection mis en place par la loi du 5 juillet 1976 a évolué pour aboutir actuellement à un système dans lequel les formations représentées dans l'une ou l'autre Chambre ne peuvent faire interdire l'utilisation de sigles électoraux que s'ils ont fait usage de ces sigles lors d'élections antérieures.

Compte tenu de l'importance croissante des noms et sigles des partis au niveau de la communication politique et de la nécessité d'éviter que certains créent de la confusion dans l'esprit des électeurs et spéculent ainsi sur l'erreur de l'électeur, il est proposé d'élargir la protection actuellement accordée aux sigles des formations politiques représentées dans l'une ou l'autre Chambre. En démocratie, il apparaît, en effet, inaccep-

politieke formaties, uit te breiden. In een democratisch bestel is het immers onduidelijk dat de verkiezingsstrijd wordt vervalst door de aanwending, bij de verkiezingen, van letterwoorden die worden gekozen teneinde verwarring te zaaien bij de kiezers en hen bijgevolg op het verkeerde been te zetten.

Daartoe wordt voorgesteld die formaties de mogelijkheid te bieden het ministerie van Binnenlandse Zaken te verzoeken om niet alleen de aanwending te verbieden van letterwoorden die door die formaties tijdens vorige verkiezingen werden gebruikt, maar tevens van letterwoorden die ertoe kunnen leiden dat de kiezer ze verwart met letterwoorden die de formaties tijdens de lopende verkiezing gebruiken.

Het is belangrijk te onderstrepen dat wat een vertegenwoordigde politieke formatie de mogelijkheid biedt om bescherming aan te vragen, niet de verwarring, wel het risico op verwarring is. Daaruit volgt dat een risico – hoe gering ook – volstaat om het gevraagde verbod te verkrijgen.

In dat verband zou de minister alle vragen moeten inwilligen die de in een of andere assemblee vertegenwoordigde politieke formatie bij hem indient, wanneer die vragen, bij gebrek aan enig risico op verwarring, niet manifest onredelijk zijn.

Wat de bijkomende controle betreft die hij op het manifest onredelijke karakter van de aanvragen uitoefent, zal de minister van Binnenlandse Zaken onder meer rekening moeten houden met enkele elementen zoals het aantal in de letterwoorden gemeenschappelijke letters, de graad van gelijkenis tussen de letterwoorden, hun kleur, de eventuele gemeenschappelijke oorsprong van de formaties, van hun programma's, ... alsmede de omstandigheden waarin het dossier moet worden gesitueerd.

Gevolg: een in een of andere wetgevende vergadering vertegenwoordigde politieke formatie zal de aanwending van letterwoorden die, al was het maar door één teken of één letter van het hare afwijken, kunnen laten verbieden. Zo zal de MRW-formatie een lijst met de naam MRW kunnen verbieden, de PS een lijst met de naam PSW, Ecolo een lijst met de naam Ecolo J, ID21 een lijst met de naam ID27, SP.A een lijst met de naam SP.V, enzovoort.

Gelet op het feit dat het verbod op het gebruik van bepaalde letterwoorden die verwarrend kunnen overkomen, de belangen van derden kan schaden, is het belangrijk die derden een beroepsmogelijkheid te bieden door middel waarvan zij een poging kunnen ondernemen om aan te voeren dat de minister is ingegaan op aanvragen die manifest onredelijk waren wegens het volstrekt ontbreken van enig risico op verwarring.

In verband met het tegen een beslissing van de minister van Binnenlandse Zaken aangetekende beroep, werd gekozen voor een beroepsprocedure die voor een kamer van de Raad van State moet worden ingeleid volgens een gelijksoortige snelprocedure als die waarin artikel 125quinquies van het Kieswetboek voorziet.

Ten slotte zij gesteld dat het cumulatieve karakter van de twee eerste voorwaarden waarin werd voorzien om de bescherming van een letterwoord te verkrijgen, werd geschrapt. Zo zal een letterwoord dat werd gebruikt door een in of andere wetgevende vergadering vertegenwoordigde formatie, en voorheen geen bescherming genoot, in de toekomst wel kunnen worden beschermd conform artikel 116, § 4, derde lid, en niet conform artikel 115bis van hetzelfde Wetboek, ook al gaat het om een nieuw letterwoord dat in het verleden dus niet kon worden beschermd.

table que la compétition électorale puisse être faussée par l'utilisation de sigles électoraux choisis en vue de créer une confusion dans le chef des électeurs et donc de les induire en erreur.

A cette fin, il est proposé de permettre à ces formations de demander au ministre de l'Intérieur de prohiber l'utilisation non seulement des sigles qui ont été utilisés par ces formations lors d'élections antérieures, mais également des sigles qui risqueraient de créer, dans le chef des électeurs, une confusion avec le sigle qu'elles utilisent lors de l'élection en cause.

Il importe de souligner que ce qui permet à une formation politique représentée de demander la protection, ce n'est pas la confusion mais le risque de confusion. Il s'ensuit qu'un risque, même minime, suffit pour obtenir l'interdiction demandée.

En la matière, le ministre devrait faire droit à toutes les demandes qui lui sont formulées par les formations politiques représentées dans l'une ou l'autre assemblée dès lors que celles-ci n'apparaîtraient pas manifestement déraisonnables en raison de l'absence de risque de confusion.

Dans le cadre du contrôle marginal qu'il exercera sur le caractère manifestement déraisonnable des demandes, le ministre de l'Intérieur devra avoir égard notamment à des éléments comme le nombre de lettres communes entre les sigles, le rapport entre le nombre de lettres et le nombre de lettres communes, la proximité des logos, leur couleur, l'éventuelle origine commune des formations, leurs programmes..., ainsi qu'aux circonstances de la cause.

Par conséquent, une formation politique représentée dans l'une ou l'autre Chambre pourra faire interdire l'utilisation de sigles ne différant du sien que par un signe ou une lettre; Ainsi, le MR pourra-t-il interdire une liste MRW; le PS une liste PSW; Ecolo une liste EcoloJ; ID21 une liste ID27, le SP.A une liste SP.V....

Compte tenu de ce que l'interdiction d'utiliser certains sigles risquant de prêter à confusion peut porter atteinte aux intérêts de tiers, il importe d'ouvrir à ces tiers une voie de recours dans le cadre de laquelle ils pourraient tenter de faire valoir que le ministre a donné suite à des demandes manifestement déraisonnables en raison de l'absence totale de risque de confusion.

S'agissant d'un recours contre une décision du ministre de l'Intérieur, il a été opté pour un recours devant une chambre du Conseil d'Etat selon une procédure accélérée du même type que celle prévue par l'article 125quinquies du code électoral.

Enfin, le caractère cumulatif des deux premières conditions prévues pour obtenir la protection d'un sigle a été supprimé. Ainsi, un sigle utilisé par une formation représentée dans l'une ou l'autre assemblée qui n'a pas été protégé antérieurement pourra-t-il être protégé en vertu de l'article 116, § 4, alinéa 3, et non de l'article 115bis du même code, même s'il est neuf et n'a donc pu être protégé antérieurement.

Nr. 32 VAN DE HEER LANGENDRIES c.s.

Art. 4bis(nieuw)

Een artikel 4bis invoegen luidend als volgt :

«Art. 4bis. — In hetzelfde Wetboek wordt een artikel 125sexies ingevoegd, luidend als volgt:

«Art. 125sexies. Uiterlijk drie dagen na de bekendmaking van de in artikel 116, § 4, derde lid, bedoelde lijst, wordt bij de Raad van State beroep ingesteld tegen de door de minister van Binnenlandse Zaken genomen beslissing. Al naar gelang het geval, doet een Nederlandstalige dan wel een Franstalige kamer van de Raad van State uitspraak. De partijen en het lid van het auditoraat worden gehoord uiterlijk op de zesenvestigste dag zo de verkiezing na een volge maakte regeerperiode plaatsvindt, en uiterlijk op de vierentwintigste dag bij vervroegde verkiezingen; de hoorzitting vindt plaats om 10 uur 's ochtends, ook al betreft het een vrije dag. De eerste voorzitter brengt het dispositief van het arrest onmiddellijk ter kennis van de voorzitter van het hoofdbureau van het college. Tegen het arrest is geen beroep mogelijk.»».

VERANTWOORDING

Gelet op het feit dat de minister een – hoewel beperkte – bevoegdheid toegewezen krijgt om een oordeel uit te spreken omtrent de afwezigheid van enig risico op verwarring die het gebruik van bepaalde letterwoorden kan scheppen, is het belangrijk te bepalen welke beroepsprocedure tegen de ministeriële beslissing van toepassing is.

Naar analogie van het bepaalde in artikel 125quinquies van het Kieswetboek, wordt voorgesteld die bevoegdheid te verlenen aan de Raad van State die - een onaanvechtbare - uitspraak doet volgens een snelprocedure. De minister van Binnenlandse Zaken oefent dus een beperkte controle uit op het manifest onredelijke karakter van de verzoeken tot bescherming. De Raad van State zal tevens moeten nagaan of die beperkte controle zelf niet manifest onredelijk was.

N° 32 DE M. LANGENDRIES ET CONSORTS

Art. 4bis (nouveau)

Insérer un article 4bis rédigé comme suit :

«Art. 4bis. — Un article 125sexies rédigé comme suit est inséré dans le même code :

«Art. 125sexies. — Dans les trois jours de la publication de la liste prévue par l'article 116, § 4, alinéa 3, un recours est ouvert contre la décision du ministre de l'Intérieur auprès du Conseil d'Etat. Selon le cas, une chambre française ou néerlandaise du Conseil d'Etat statue, les parties et le membre de l'auditorat entendus, au plus tard le quarante-sixième jour si l'élection a lieu au terme de la législature et le vingt-quatrième jour si elle est anticipée, à dix heures du matin même si ce jour est férié. Le dispositif de l'arrêt est porté immédiatement à la connaissance du président du bureau principal de collège par les soins du premier président. L'arrêt n'est susceptible d'aucun recours.»».

JUSTIFICATION

Compte tenu du fait qu'un pouvoir d'appréciation, même très marginal, est conféré au ministre de l'Intérieur quant à l'absence de risque de confusion que pourrait engendrer l'utilisation de certains sigles, il importe de définir une procédure de recours contre sa décision.

A l'instar de ce que prévoit l'article 125quinquies du code électoral, il est proposé d'attribuer la compétence au Conseil d'Etat statuant selon une procédure accélérée et sans recours. Celui-ci devra uniquement vérifier si le contrôle marginal opéré par le ministre sur le caractère manifestement déraisonnable des demandes de protection n'était pas lui-même manifestement déraisonnable.

Raymond LANGENDRIES (CDH)
Muriel GERKENS (Ecolo/Agalev)
Daniel BACQUELAINE (MR)
Charles JANSSENS (PS)
J.-J. VISEUR (CDH)
Hugo COVELIERS (VLD)
Paul TANT (CD&V)
Fred ERDMAN (SP.A)